

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Барабаш Д.Д.

студентка

Національний університет «Одеська юридична академія»

ВИЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

Динамічний розвиток політичної системи, усього комплексу політичних відносин найбільш повно та змістовно відображається у понятті «політичного процесу». Політичний процес означає динамічний вимір політичної системи, він тлумачиться в якості трансформацій, змін, постійного розвитку політичних відносин. Проте, політичний процес (як і соціальний та економічний) не може бути завжди лінійним, послідовним та цілеспрямованим. Відповідно до теорії відомого соціолога Ентоні Гіденса, в основі будь-якого процесу (соціального, економічного, політичного) знаходиться «структурація», тобто творення та відтворення певної структури у процесі діяльності основних акторів, їх взаємодії у політичному полі.

У політичному процесі можна відшукати саме той сегмент простору політичної взаємодії, у якій виконуються ролі та функції основних індивідуальних та колективних акторів, виражається зміст, сенс та розкриваються цілі (публічні та латентні) їхньої діяльності.

Як одне із основних понять політичної науки, поняття «політичного процесу» сприяє розкриттю специфіки та усвідомленню багатозначності, комплексності «політичного» в цілому, політики як сфери суспільного життя. Термін «політичне» використовується для «... визначення багатьох елементів політичного життя : політичний об'єкт, політичний суб'єкт, політичний процес тощо. Воно фактично охоплює увесь обсяг поняття «політика». Найчастіше використовується для характеристики політичного процесу життя країни, політичного простору життя тощо» (Політологічний словник / за ред. М.Ф. Головатого та О.В. Антонюка. – К., 2005. – с. 603).

У цілому, термін «процес» (соціальний, політичний, культурний та ін.) означає рух вперед, просування, він «віддзеркалює динаміку політичного життя й сучасних політичних подій та явищ... Політичний процес – це динаміка подій, явищ і дій, що відбуваються в політичній сфері суспільства в контексті функціонування політичної системи суспільства» (Дегтярев А.А. Основы политической теории [Электронный ресурс] / А.А. Дегтярев. – Режим доступа : http://polbu.ru/degtyarev_polittheory).

Очевидно, що передумовою та основою політичного процесу, його базою виступає процес соціальний, який можна розуміти як «сукупність подій, явищ, дій соціальних спільнот, груп, індивідів, спрямованих на їх відтворення та забезпечення стабільності суспільної системи» (Дегтярев А.А.

Основы политической теории [Электронный ресурс] / А.А. Дегтярев. – Режим доступа : http://polbu.ru/degtyarev_polittheory).

Актуальність дослідження особливостей політичного процесу в умовах перехідного періоду в Україні обумовлена складним і суперечливим характером розвитку простору соціально-політичної взаємодії як у всіх пострадянських країнах, так, зокрема, і в Україні. На думку українського дослідника А. Волинського, «загальні процеси розбудови в Україні демократичної політичної системи, а також нагальна потреба щодо проведення державно-правової та політичної реформи змушують нас звертатись до розробки науково-теоретичних моделей реформування політичної сфери. Завдяки аналізу специфіки протікання політичного процесу в сучасній Україні, ми отримуємо можливість визначити ступінь наближення її політичної системи до ідеалів демократії, окреслити перспективи її подальшого розвитку, вказати на ті проблемні моменти, від розв'язання яких залежить політичне майбуття України» (Волинський А. Теоретико-методологічні основи аналізу політичного процесу у сучасній політичній науці. Автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / А.К. Волинський – Одеса, 2006. – с. 6).

Найбільш коректним з точки зору політичної теорії виступає застосування так званого «широкого» тлумачення сутності політичного процесу. Воно виходить з того, що політичний процес не може бути зведеним виключно до діяльності органів державної влади, а являє собою політичну діяльність індивідів та їх груп, політичних структур суспільства, держави, спрямовану на досягнення й реалізацію відповідних політичних інтересів. При цьому визнається, що загальний вектор політичного процесу визначається не лише рішеннями, які приймаються на рівні державної влади, але сукупними політичними зусиллями всіх компонентів політичної системи.

Пов'язуючи поняття політичного процесу з політичною системою, все ж не можна встановлювати між ними відношення одnobічного зв'язку. Дійсно, політичний процес можливий лише за умов існування політичних акторів, які впорядковано діють на основі права та інших соціальних норм, в рамках яких здійснюється політична влада. Отже, значущість поняття «політичного процесу» полягає в тому, що воно дозволяє охарактеризувати динаміку формування та розвитку політичних систем у часово-просторовому континуумі, і тим самим розробити їх цілісну модель.

Подаючи загальне визначення політичного процесу, можна окреслити його як «створення, відтворення і розвиток основних форм політичної діяльності та політичних відносин, яке пов'язане з функціонуванням політичної влади та реалізацією політичними суб'єктами існуючих суспільно-політичних інтересів» (Дегтярев А.А. Основы политической теории [Электронный ресурс] / А.А. Дегтярев. – Режим доступа : http://polbu.ru/degtyarev_polittheory).

У сучасній політичній науці можна виділити три базових методологічних підходи до аналізу політичного процесу:

1) інституційний підхід. В його основі знаходиться орієнтація дослідників на аналіз трансформацій різноманітних політичних та соціальних інститутів, їх структури, взаємодії та функціонального призначення у конкретному суспільстві у певний проміжок часу.

2) структурно-функціональний підхід. Його базовою категорією є взаємодія між політичною системою в цілому та тим соціальним середовищем, в якому вона функціонує і яке виступає по відношенню до політичної системи зовнішнім чинником. Тому прихильники цієї методології намагаються дослідити політичний процес як систему стимулів і реакцій, які відображають взаємовплив соціального середовища (у сучасному світі включно із глобальним, загальносвітовим виміром) і політичної системи.

3) біхевіоральний підхід, представники якого в основу дослідження політичного процесу покладають поняття «політичної поведінки», психологічних рис та особистісних якостей політичних лідерів, елітних груп, як основних суб'єктів політичного процесу, розглядають окремі особистості або відносно невеликі групи людей в якості рушійної сили, яка здатна забезпечити динаміку політичного процесу. Внаслідок цього, з позиції біхевіоральної методології політичний процес постає як своєрідний сумарний вектор політичної поведінки його окремих учасників (дійових осіб).

Очевидно, що кожний з перелічених підходів схильний до абсолютизації одного з аспектів надкомплексного явища – політичного процесу. Тому найбільш перспективним напрямом майбутніх досліджень політичного процесу слід вважати моделювання синтетичної теорії політичного процесу, яка б включала в себе елементи всіх трьох вищезгаданих методологічних напрямків з урахуванням тих змін, які відбуваються у сучасному світі під впливом процесів інформатизації, глобалізації та демократизації.

Барщевський Є.І.

здобувач

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

УКРАЇНА ТА АСЕАН: ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ В ХХІ СТОРІЧЧІ

Зумовлений глобалізацією стрімкий розвиток інтеграційних об'єднань в різних частинах світу надає можливість диверсифікувати зовнішньополітичний курс України за рахунок включення альтернативних Європейському Союзу напрямків співробітництва. Вагомого значення в цьому контексті набуває субрегіон Південно-Східної Азії (ПСА), який характеризується поступовою політико-економічною інтеграцією держав ПСА в рамках такої організації як Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Станом на сьогодні держави ПСА перебувають в динамічному процесі створення «Спільноти АСЕАН», яка виокремить субрегіон в якості географічного та цивілізаційного центру Азійсько-Тихоокеанського регіону